
Reflexions d'un simi mantingut

per *Jan McEvan**

Els consumidors d'espàrrecs saben la flaire que menjar-los dona a l'orina. Ha estat descrita com a rèptil, o com un tuf inorgànic repulsiu o, d'altres vegades, com una olor femenina, acerba... excitant. Certament, això suggereix activitat sexual d'alguna mena entre criatures exòtiques, potser d'un país llunyà, d'un altre planeta. Aquesta flaire tan poc mundana és matèria per a poetes i jo els desafio a fer front a llurs responsabilitats. Tot això és... un preàmbul que, en alçar-se el teló, us permet de descobrir-me dret, orinant, reflexionant, dins un lavabo petit i xafogós contigu a la cuina. Les tres parets que omplen la meua vista estan pintades d'un color vermell brillant i embafós, decorades per Sally Klee quan aquesta mena de coses la preocupaven, una època d'optimisme singular i remot. L'àpat, que ha passat en un silenci total i del qual m'acabo d'alçar, ha consistit en una varietat d'aliments enllaunats, carn premsada, patates, espàrrecs, servits a temperatura ambient. Era Sally Klee qui obria les llaunes i qui en posava el contingut en plats de paper. Ara m'entretinc amb la meua toaleta, rentant-me les mans, enfilant-me a la pica per mirar-me la cara al mirall, badallant. Creieu que mereixo que no em facin cas?

Trobo Sally Klee igual com l'he deixada. És al seu menjador jugant amb llumins gastats dins un núvol tèrbol de llum. Una vegada havíem estat amants, vivint junts com a matrimoni, més feliços que la majoria de dones amb un home. Després, ella es cansà del meu tarannà, i jo cada dia exacerbava el seu enuig amb la meua persistència; ara vivim en habitacions separades. Sally Klee no

* Els traductors volen expressar llur agraïment al Dr. Alan Yates pel seu interès i bon consell.

aixeca pas la vista quan jo entro a la cambra i romancejo entre la seva cadira i la meva. Plats i llaunes estan parats al meu davant. Potser jo sóc una mica massa rabassut perquè em prenguin seriosament, els meus braços són un xic massa llargs. Estirant-los, acaricio suaument els cabells llunts i negres de Sally Klee. Sento la tebior del seu crani sota els seus cabells i m'entendreix, tan viva, tan trista.

Potser haureu sentit parlar de Sally Klee. Fa dos anys i mig va publicar una novella curta que va tenir èxit de seguida. La novella descriu els intents i els fracassos amargs d'una dona jove per tenir un fill. Des del punt de vista mèdic, no sembla pas que ella hagi de tenir problemes, ni tampoc el seu marit, ni el germà d'aquest. En paraules del «Times Literary Supplement», és un conte narrat amb una «premeditació morbosa». D'altres revistes serioses foren menys amables, però durant el primer any en va vendre trenta mil còpies en tapa dura, i més d'un quart de milió en edició de butxaca. Si no heu llegit el llibre, deveu haver vist la coberta de l'edició de butxaca quan al matí, a l'estació del tren, aneu a comprar el diari. Una dona nua agenollada, tapant-se la cara amb les mans, enmig d'un desert estèril. Des d'aleshores Sally Klee no ha escrit res més. Des de fa mesos i mesos, es passa tot el sant dia asseguda davant la màquina d'escriure, esperant. Però llevat d'un neguit d'activitat al final de cada dia, la màquina resta en silenci. Ella no és capaç de recordar com va escriure el seu primer llibre, no es pot separar d'allò que coneix, no es pot arriscar a repetir-se. Té diners i temps, i una casa confortable on s'esllangueix, esperant.

Sally Klee posa la seva mà sobre la meva mentre aquesta es mou per damunt del seu cap, per anticipar o per admetre alguna tendresa; té el cap encara inclinat i no li pug veure el rostre. Sense distingir res, transigeixo i li prenc la mà, i segons més tard les nostres mans cauen fluixament als nostres flancs. No dic res i, com un perfecte amic, començo a desparar plats i coberts, llaunes i obrellaunes. Per tal d'assegurar a Sally Klee que no estic gens ressentit ni empipat pel seu silenci, xiulo «Lillibulero» alegrement entre dents, una mica com l'Uncle Toby de Sterne quan estava neguitós.

Ni més ni menys. Estic apilant els plats a la cuina i emmurriant-me, gairebé fins al punt d'oblidar-me de xiular. A despit dels meus sentiments negatius, em poso a preparar cafè. Sally Klee no pren sinó una mescla de no menys de quatre tipus diferents de grans de cafè en emulació de Balzac, la vida del qual va llegir en un volum profusament il·lustrat mentre repassava les proves de la seva primera novella. Sempre l'anomenem la seva *primera* novella. Cal buscar la mesura justa i moldre els grans a mà, una tasca a la qual el meu físic s'adapta bé. Secretament, sospito, Sally Klee creu que un bon cafè és l'essència de la qualitat d'autor. «Mira Balzac —penso que es diu a si mateixa—, que va escriure diversos milers de novel·les, i les factures de cafè del qual són exposades davant dels seus admiradors dins de vitrines de plàcids museus suburbans.» Després de moldre'l li haig d'afegir un xic de sal, i abocar la barreja dins la platejada cavitat d'una màquina compacta, d'acer inoxidable, enviada aquí per correu des de Grenoble. Mentre això s'escalfa al fogó, jo guaito Sally Klee des de darrera la porta del menjador. Ara ha plegat els braços i els té posats descansant davant seu sobre la taula. Avanço unes quantes passes dins la cambra, amb l'esperança d'atreure la seva atenció.

Potser l'arranjament estava destinat al fracàs segur des del primer moment. D'altra banda, els plaers que proporcionà —particularment a Sally Klee— foren notables. I mentre ella creu que en el meu comportament vers ella jo vaig ésser una mica massa persistent, massa maníac, massa «frisós», i mentre, per la meva

banda, jo encara crec que ella es complagué més en la novetat («el graciós penis negret com de cuiró», «la teva saliva té gust de te aigualit») que no pas en l'essència de mi mateix, m'agradaria pensar que no resten recances profundes per cap de les dues bandes. Igual com Moira Sillito, l'heroïna de la primera novella de Sally Klee, es diu a si mateixa durant el funeral del seu marit: «Tot canvia.» ¿No deu pas ser que la callada, enèrgica, però al capdavall tràgica Moira està citant malament Yeats d'una manera conscient? No hi ha hagut, doncs, cap deix de recança, espero, quan, aquesta tarda, he traslladat els meus escassos efectes personals des del dormitori espaiós de Sally Klee a la meua cambra petita a les golfes de la casa. Sí, a mi m'agrada de pujar escales, i he marxat sense cap queixa. De fet (per què negar-ho?), ella m'havia rebutjat, però jo tenia les meves pròpies raons per abandonar els seus llençols. La relació, malgrat tots els seus encisos, m'estava absorbint massa profundament dins els problemes creatius de Sally Klee, i només un acte final d'amistós *voieurisme* podria mostrar-me fins a quin punt jo m'havia endinsat dins un món que m'era aliè. La gestació artística és una cosa privada i la meua proximitat era, i potser és encara, obscena. De sobte, la mirada de Sally Klee s'alça resoluta de la taula i troba la meua durant un instant immesurable. Amb un lleuger moviment de cap m'indica que ja està a punt per prendre cafè.

Sally Klee i jo xarrupem el cafè «enmig d'un silenci prenyat d'emoció». Així és, almenys, com Moira i el seu marit Daniel, un prometedor jove executiu d'una fàbrica local d'envasaments, xarrupen el te i digereixen la notícia que no existeixen raons mèdiques perquè ells no puguin engendrar un fill. El mateix dia, més tard, decideixen de provar (una bona paraula, em penso), un cop més encara, de fer un nen. Parlant des d'un punt de vista personal, xarrupar és quelcom en què sobresurto, però el silenci, sigui del tipus que sigui, em fa sentir violent. Sostinc la tassa a uns quants centímetres del meu rostre i hi acosto els llavis tot posant uns morrets encisadors i afuats. Alhora, faig rodar els ulls crani endins. Hi va haver una època —en recordo particularment la primera vegada—, en què aquesta gracieta feia aparèixer un somrís als llavis menys flexibles de Sally Klee. Ara m'exhibeixo inquiet i, quan els globus dels meus ulls s'enfronten al món una altra vegada, no veig cap somrís, sinó els dits pàl·lids i sense pèls de Sally Klee tamborinant sobre la polida superfície de la taula del menjador. Ella torna a omplir-se la tassa, s'aixeca i se'n va de la cambra, em deixa sentint el seu trepig pujant per l'escala.

Malgrat que jo em quedo a baix, sóc amb ella a cada centímetre de camí (he dit que la meua proximitat és obscena). Ella puja les escales, entra al seu dormitori, s'asseu a la seva taula. Des d'on sóc assegut, sento com posa a la seva màquina d'escriure un full de paper, blanc perla, A4, 61 g per metre quadrat, un paper exactament igual a aquell amb què, sense cap esforç, va confegir la seva primera novella. S'assegurarà que la màquina estigui preparada a doble espai. Només les cartes als amics, al seu agent i a l'editor van a un sol espai. Amb decisió, pulsa la tecla vermella que li subministrarà, a mesura que la pàgina es vagi omplint de lletres, un espai buit elegant i de color blanc perla perquè precedeixi la primera oració de cada paràgraf. Un silenci temorós plana per la casa, jo començo a retorcer-me a la cadira, un so escardalenc em fuig de la gorja. Durant dos anys i mig, Sally Klee ha maldat no pas amb paraules i frases, tampoc amb idees, sinó amb forma o, més aviat, amb tàctiques. ¿Hauria, per exemple, de trencar el silenci amb una narració, treballar una sola idea amb elegància fràgil i un control total? Però quina idea, quina frase, quina paraula? A més a més, tothom sap que les bones narracions són difícils d'escriure, potser més

diffícils que no pas les novel·les, i de narracions mediocres n'hi ha per donar i per vendre. Potser, doncs, una altra novella sobre Moira Sillito. Sally Klee tanca els ulls, pensa detingudament en la seva heroïna i descobreix, encara una vegada més, que tot el que ella en sap ja ho ha escrit. No, una segona novella s'hauria de desmarcar de la primera. ¿I una novella (una temptadora suggestió meva) situada a les selves d'Amèrica del Sud? Quina ridiculesa! Doncs què? Moira Sillito sotja Sally Klee des de la pàgina en blanc. «Escriu sobre mi», diu simplement. «Però si no puc —cria en veu alta Sally Klee—, no sé res més de tu.» «Si et plau», diu Moira. «Deixa'm estar», crida Sally Klee més fort que abans. «Sobre mi, sobre mi», diu Moira. «No, no —diu cridant Sally Klee—, no sé res, t'odio. Deixa'm estar!»

Els crits de Sally Klee perforen moltes hores de silenci tens i em fan posar dempeus tremolant. ¿Quin dia m'acostumaré a aquest so terrible que provoca que el mateix aire es torci i es deformi per l'esforç? Mirant-ho retrospectivament amb més calma, després em recordaré del famós gravat de fusta d'Edvard Munch, però ara corro confús desenfrenadament pel menjador, incapaç de reprimir els esgarips d'esverament que em brollen en els moments de pànic o d'excitació i que, per a les orelles de Sally Klee, minven la meua credibilitat romàntica. I a la nit, quan Sally Klee crida mentre dorm, els meus propis esgarips patètics em tornen tristament incapaç de donar consol. Moira també té malsons, com queda establert amb austera economia a la primera ratlla de la primera novella de Sally Klee: «Aquella nit, la pàl·lida Moira Sillito s'alçà xisclant del llit...» El «Yorkshire Post» fou un dels pocs diaris que va fer cas d'aquest començament, però, deplorablement, el va trobar «excessivament enèrgic». Moira, és clar, té un marit perquè la tranquil·litzi i, cap al final de la pàgina dues, està «dormint igual que una nena petita petita en els braços fermes del jove». En una ressenya sorprenent, la revista feminista «Refractory Girl» posa aquesta ratlla per deixar en evidència tant la redundància de la paraula «petita», com el «banal sexisme» de la novella. No obstant això, jo vaig trobar la ratlla commovedora, sobretot quan descriu exactament el mateix consol que jo ansio d'oferir, en el bell mig de la nit, a aquella que la va engendrar.

L'arrossec d'una cadira em fa callar. Sally Klee baixarà ara, entrarà a la cuina per omplir-se la tassa amb cafè fred, i després tornarà al seu escriptori. M'enfilo a la gandula i hi romanc en una actitud de simiesca concentració per si es dóna el cas que ella miri cap ací. Aquesta nit passa de llarg, la seva figura queda emmarcada per un moment dins la porta oberta, mentre que la seva tassa, trontollant violentament sobre el platet, anuncia la seva evident depressió. Un altre cop a dalt, sento com treu el full de paper de la màquina i el reemplaça per un altre de nou. Sospira i pulsa la tecla vermella, s'aparta els cabells dels ulls i comença a teclejar les seves regulars i competents quaranta paraules per minut. La casa s'omple de música. Estiro els meus membres a la gandula i m'enfonso en una becaina.

Em vaig familiaritzar amb els sofriments rituals de Sally Klee durant la meua breu estada al seu dormitori. Jo jeia al seu llit, ella seia a l'escriptori, sense que cap dels dos, cadascú pel seu compte, fes res. Jo hi fruïa, em congratulava a cada moment de la meua elevació de joguina a amant i, estirat d'esquena, amb els braços plegats al clatell, les cames creuades, especulava sobre la meua ascensió, d'amant a marit. Sí, em veia a mi mateix amb una estilogràfica cara a la mà, signant contractes de compra a terminis per a la meua bella muller. Aprendria a fer anar una estilogràfica. Seria l'home de la casa, escalant els tubs de desguàs

amb devoció d'enamorat per examinar les canals de la teulada, penjant-me dels llums per tal de pintar el sostre de nou. Baixaria al *pub* als vespres amb les meves credencials de marit per fer-hi nous amics, m'inventaria un nom per poder-li donar a la meva esposa, m'acostumaria a dur sabatilles per anar per casa i potser, fins i tot, em posaria mitjons i sabates per sortir. Sabia massa poc sobre lleis genètiques i regulacions com per pensar en la possibilitat de procrear, però estava determinat a consultar autoritats mèdiques, les quals la informarien d'allò que fes al cas. Ella, mentrestant, seia davant la seva pàgina en blanc, pàl·lida com Moira Sillito xisclant i alçant-se, però silenciosa i immòbil, avançant ineluctablement cap a la crisi que la duria a posar-se dempeus i que l'empenyeria cap a baix a buscar cafè fred. Al començament, ella m'adreçava nerviosos somriures encorçats i érem feliços. Però quan em vaig assabentar de la seva agonia, darrera del seu silenci, els meus esgarips solidaris —així ho va insinuar ella— van fer que li costés més de concentrar-se i els somriures que m'adreçava cessaren.

Cessaren i, per tant, també les meves especulacions. Jo no sóc pas, com deueu haver inferit, ningú que busqui confrontacions. Penseu més aviat en mi com d'algú que s'estima més de xuclar rovells d'ou sense malmetre'n la closca, recordeu els meus hàbils xarrups. Més enllà dels meus sorolls estúpids, els quals eren més evolutius que no pas personals, jo no deia res. Un vespre tard, aclaparat per una sobtada intuïció, vaig córrer com un llamp fins a la cambra de bany, un minut després que Sally Klee n'hagués sortit. Vaig tancar la porta amb clau, em vaig enfilar al cap de la banyera, vaig obrir l'armariet perfumat on ella guarda les seves coses íntimes de dona, i vaig confirmar el que ja sabia d'antuvi. El seu casquet intrigant encara era dins la seva ostra de plàstic, cobert de talc, i d'alguna manera em desaprovava. Vaig passar ràpidament, després, durant les llargues tardes i vesprades al llit, de l'especulació a la nostàlgia. El llarg preludi de l'exploració mútua, ella comptant-me les dents amb el seu bolígraf, jo buscant debades llémenes en la seva cabellera abundant. Les seves observacions juganeres sobre la llargària, el color i la textura del meu membre, la meva fascinació pels dits dels peus atractius i inútils d'ella i pel seu tímida amagat anus. A la nostra primera «vegada» (un mot de Moira Sillito) va haver-hi un xic de dificultat a causa de desavinences, en gran part degudes a la idea preconcebuda meva que havíem de procedir *a posteriori*. Aquesta qüestió es va resoldre aviat i vam adoptar el «cara a cara» peculiar de Sally Klee, un arranament que jo al començament trobava, com vaig provar de transmetre-li, massa carregat de comunicació, una mica massa «intellectual». Tanmateix, ben aviat m'hi vaig avesar, i no pas més de dues tardes després em va venir a la memòria:

I obtenir imatges en els nostres ulls
era tota la nostra propagació.

Afortunadament, allò no fou, en aquell moment, suficient. «L'experiència de l'enamorament és comuna, però, no obstant això, inefable.» Aquesta opinió l'ofereix a Moira Sillito el seu cunyat, l'únic d'una gran família que ha anat a la universitat. Hauria d'afegir que Moira, malgrat que el mot li era familiar gràcies als himnes de la seva època escolar, no sap pas què vol dir «inefable». Després d'un silenci escaient s'excusa, corre cap a dalt al seu dormitori, busca la paraula en un diccionari de butxaca que hi té, baixa corrent cap a la saleta i, en traspasar la porta, diu càlidament: «No, no ho és. Enamorar-se és com flotar pels núvols.» Igual com el cunyat de Moira Sillito, jo estava enamorat i, com sol passar, no va transcórrer gaire temps abans que la meva insaciabilitat no comencés a

oprimir Sally Klee, ni va passar gaire temps abans que ella no comencés a queixar-se que el refrec dels nostres cossos li irritava la pell i que el meu «semen estrany» (la meva llavor aliena, com jo solia dir infructuosament en broma) li agreujava el muguet. Això i el meu «emprenyador guirigall al llit» van precipitar el final de l'afer, els vuit dies més feliços de la meva vida. El proper abril faré dos anys i mig.

Després de l'especulació, després de la nostàlgia, i abans del meu trasllat a l'habitació de dalt, tenia lleure per fer-me algunes preguntes sobre els sofriments creatius de Sally Klee. ¿Per què, després d'un llarg dia d'inactivitat davant d'un full de paper en blanc, se'n tornava el vespre a la cambra amb el seu cafè fred i reemplaçava el full per un altre? ¿Què passava després, que començava a teclejar amb tanta fluïdesa, que cada dia començava només un full de paper i després l'arxivava en la gruixuda pila d'altres papers semblants? ¿I per què aquella sobtada activitat no ofería cap alleujament al seu sofriment callat, per què s'alçava de la taula cada nit encara afligida, preocupada per la blancor de l'altre full? Certament, el so de les teclcs era per a mi un relaxament i invariablement, a la primera teclçada, jo queia en un son agraït. ¿Que potser no estic pas, en el present cristallí, fent una becaina sobre la glandula de baix? Una vegada, en comptes d'adormir-me, em vaig apropar tímidament a la cadira de Sally Klee amb el pretext d'una carícia i vaig entrellucar les paraules «per la qual cosa tot plegat es podria considerar des de» davant la meva amant —llavors encara l'era—, la qual em va besar suaument a l'orella i em va empènyer tendrament cap al llit. Aquella construcció més aviat maldestra em picà la curiositat, però només durant un o dos dies. Què, tot plegat? Quin tot plegat es podia considerar des de què? Uns dies més tard, l'ostra de plàstic havia deixat de produir la seva perla de cautxú i vaig començar a sentir que jo, com a amant rebutjat de Sally Klee, tenia dret a conèixer el contingut d'allò que m'havia acabat mirant com un diari privat. Entre totes dues, curiositat i vanitat inventaren un bàlsam per assossegat la meva consciència tafanera i, igual com un actor sense feina, em delia per veure-hi alguna notícia meva favorable, fins i tot una de referent, per dir-ho d'alguna manera, a una representació passada.

Mentre Sally Klee seia a la seva taula, jo jeia confortablement, planejant el seu futur i el meu; després jo havia jagut allí amb remordiment i ara, quan la nostra comunicació s'ha establert d'una manera ferma, jec esperant. Em quedava despert fins tard de la nit per tal de contemplar-la quan obria un calaix de la taula, en treia una carpeta d'anelles blava i descolorida, desenrotllava el full escrit de la màquina, el col·locava cara avall a la carpeta per tal d'assegurar (jo ho suposava amb els ulls mig aclucats) que els primers fulls li quedaven a sobre, tancava la carpeta i la tornava al calaix, tancava el calaix i s'alçava amb els ulls enterbolits a causa del cansament i del fracàs, la boca entreoberta, amb l'esperit inconscient de l'amant convertit en espia que feia veure que dormia al llit d'ella fent els seus càlculs en silenci. Malgrat que les meves intencions no eren ni remotament altruistes, tampoc no eren pas egoistes. Naturalment, jo esperava que, tenint accés als més íntims secrets i penes de Sally Klee, podria, tot esmerçant la meva energia per envair els selectes indrets de la seva fragilitat clandestina, persuadir-la que la picor, el muguet i els farfolleigs, eren els baixos preus que calia pagar pel meu amor il·limitat. D'altra banda, jo no pensava pas només en mi mateix. Vaig passar i repassar en la meva fantasia les seqüències que em mostraven a mi abocat a la lectura del diari quan la seva autora era fora de casa, i jo que li confessava, en tornar Sally Klee, la meva minsa deslleialtat i que la felicitava amb una abraçada apassionada, abans que pogués respirar, per haver escrit

una obra mestra, un viatge psíquic colossal i aclaparador; ella s'enfonsava en la cadira que jo, hàbilment, li ofería, amb els ulls oberts i entusiasmat a causa de la comprensió clara de la veritat d'allò que jo deia; nosaltres, filmats en primeríssim pla, estudiant el diari fins a altes hores de la nit, jo aconsellant-la, guiant-la, triant; l'enfervorida recepció de l'editor del manuscrit sobrepassada per la dels crítics i, aquesta, per la del públic consumidor i lector; la renovació de la confiança d'escriure de Sally Klee, la renovació, gràcies als nostres afanys de cooperació, de la nostra comprensió i del nostre amor mutus... sí, renovació, renovació, la meva pel·lícula era tota sobre renovació.

No ha estat fins avui que, finalment, se m'ha ofert una oportunitat. Sally Klee ha hagut d'anar al centre a veure el gestor. Per tal de sublimar la meua excitació quasi històrica, m'he mostrat tan amablement servicial i ràpid com he pogut. Quan ella ha anat al lavabo per arreglar-se els cabells davant el mirall, jo he regirat la casa buscant els horaris de trens i autobusos, i els hi he passats per sota la porta. M'he enfilat a l'arbre del barret i n'he estirat, de la branca més alta, la bufanda de seda vermella de Sally Klee i he corregut a dur-la-hi. Després que se n'ha anat, però, m'he adonat que la bufanda tornava a ésser al seu lloc. «¿Que no la hi havia oferta?», m'he demanat malhumorat, tot contemplant-la a la parada de l'autobús des de la finestra de l'àtic estant; que se la posés hauria estat el més normal. El seu autobús ha trigat a arribar (hauria d'haver consultat els horaris), i jo l'observava passejant al voltant del pal de formigó i, després, quan ha entrat en conversa amb una dona que també s'esperava i que carretejava un nen a l'esquena, una escena que m'ha comunicat una punyida química d'enyor de gènere per entremig de les façanes suburbanes. Havia decidit d'esperar-me fins a haver vist com l'autobús s'endua Sally Klee. Com Moira Sillito, durant els llargs dies que seguiren els funerals del seu marit, que mirava la fotografia del germà d'ell, jo no volia aparèixer, fins i tot davant de mi mateix, com un corcuditós. Ha arribat l'autobús i m'ha sorprès de veure com, de cop i volta, la vorera s'havia buidat. Tocat per un momentani sentiment de pèrdua, m'he apartat de la finestra.

L'escriptori de Sally Klee és sense pretensions, un equip estàndard d'oficina de la mena que fan servir els estrats mitjans de les administracions d'hospitals i zoològics, amb fusta contraplacada com a constituent bàsic. El disseny és la simplicitat mateixa. Una superfície plana per a escriure-hi descansa sobre dues columnes paral·leles de calaixos, i tot el conjunt queda cobert pel darrera amb una peça de fullola envernissada. Feia temps que havia notat que els fulls mecanografiats eren arxivats al calaix de dalt del cantó esquerre, i la meua reacció inicial en descendir de l'àtic i trobar-lo tancat ha estat més d'ira que no pas de desesperació. ¿No em tenia confiança, doncs, després de tant de temps d'intimitat? ¿Era així com una espècie, en la seva arrogància, tractava l'altra? Com un insult d'omissió, tots els altres calaixos s'obrien i, igual com llengües burletes, exhibien llur contingut avorrit de material d'escriptori. Davant d'aquesta traïció (què més havia tancat amb clau? la nevera? l'hivernacle?) del nostre passat en comú, jo sentia la meua reivindicació de la carpeta d'anelles descolorida i blava com una cosa totalment justificada. He portat un tornavís de la cuina, amb el qual m'he posat a fer palanca per tal de moure la fullola de fusta que cobria el darrera de l'escriptori. Amb un so semblant a l'espetec d'un fuet, un tros gran se n'ha separat en un punt feble de la fusta i ha deixat al seu lloc un forat rectangular i lleig. Però a mi no em preocupaven les aparences. Hi he enfonsat la mà, he trobat el darrera del calaix, he introduït hàbilment els meus dits més endins, he trobat la carpeta d'anelles i he començat a treure-la, i, si no se m'hagués enganxat el cantó

de dalt en un clau i no se me n'hagués abocat el contingut formant una muntanya blanca sobre el terra cobert d'estelles, m'hauria pogut felicitar a mi mateix per haver dut a terme una apropiació impecable. En comptes d'això, he arreplegat tants fulls com el meu peu esquerre ha pogut traspasar en un moviment continu a la meua mà dreta, i m'he retirat al llit.

He tancat els ulls i, igual com aquells que, eixarrencats a la comuna, s'estrenyen fugaçment els excrements dins els budells, he retingut el moment. En atenció al meu record futur, m'he concentrat en la natura precisa de les meves expectacions. Era ben conscient de la llei universal que determina una discrepància entre l'imaginari i el real; fins i tot em preparava per a una decepció. En obrir els ulls, un número ha omplert la meua visió: 54. Pàgina 54. A sota d'això m'he trobat a la meitat d'una frase que tenia els seus orígens a la pàgina cinquantes, una frase que en la seva familiaritat era sinistra: «digué Dave, netejant-s'hi els llavis amb cura i deixant-lo arrugat al seu plat». M'he girat de cara al coixí, fastiguejat i atordit de percebre la complexitat i la sofisticació de l'espècie de Sally Klee i la ignorància bruta de la meua. «Dave fità significativament, a través de la llum d'una espelma, la seva cunyada i el marit d'ella, germà seu. Va parlar tranquil·lament: "O potser d'altres vegades alguns ho veuen com si fos una olor femenina, acerba (va mirar Moira)... excitant. Certament, això suggereix activitat sexual d'alguna..."» He tirat el full a un costat i n'he pres un altre, la pàgina 96: «de terra colpejà la tapa del taüt, la pluja aturà tan inesperadament com havia començat. Moira se separà del grup principal, i deambulà pel cementiri llegint, sense realment comprendre-les, les inscripcions de les làpides. Se sentia plena com qui ha vist una pel·lícula depriment, però, tanmateix, bona. Es va aturar sota d'un teix i s'hi quedà palplantada durant una llarga estona, gratant-ne discretament l'escorça amb les seves ungles llargues de color taronja. "Tot canvia", va pensar. Un pardal, amb les plomes estarrufades de fred, saltironejà desemparrat.» Ni una frase, ni una paraula modificades, cap alteració. Pàgina 230: «"...ar pels núvols? —va repetir Dave sortut—. Què vol dir, això, exactament?" Moira va deixar caure la mirada en una tara del disseny de Bokhara i no va dir res. Dave travessà la cambra i li premé la mà. "El que vull dir, quan pregunto això —digué apressadament—, és que hi ha tantes coses que puc aprendre de tu... Has patit tant... Saps tantes coses..." Moira va deixar-li anar la mà per agafar la seva tassa de te aigualit a penes tebi. "Per què els homes menyspreen les dones?", va pensar apàtica.»

No he pogut llegir més. M'he aclofat dalt la capçalera del llit. Furgant-me el pit, escoltant el tic-tac feixuc del rellotge al vestíbul de baix. ¿Era l'art, doncs, només un desig de semblar enfeinat? ¿Era alguna cosa més que una por al silenci, a l'avorriment, alguna cosa més que el simple teclejar de la màquina d'escriure bastava per a apaivagar? Dit breu, havent cisellat una novella, bastava de tornar-la a escriure, de picar-la curiosament a màquina, pàgina per pàgina? (Malencònic, he reciclat les llémenes del meu pit cap a la boca.) En el més pregon del meu cor jo sabia que bastava i, sabent-ho, semblava que sabés menys del que havia sabut mai abans. I qui ho diria, que en faré dos i mig l'abril que ve! Igual com si hagués nascut abans-d'ahir.

Ja fosquejava quan finalment m'he posat a arreglar els fulls i els he retornat a la carpeta d'anelles. He treballat de pressa, passant pàgines amb les quatre extremitats, empès menys per la por que Sally Klee tornés a casa d'hora, que no pas per una obscura esperança que, restaurant l'ordre, podria esborrar aquesta tarda de la memòria. He deixat lliscar la carpeta d'anelles per la part del darrera de l'escriptori cap a dins el calaix. He assegurat els trossos de fusta estellats

amb xinxetes clavades amb el taló d'una sabata. He llençat per la finestra les estelles de fusta i he arraconat l'escriptori a la paret. M'he ajupit al mig de la cambra, amb els artells gairebé escombrant la moqueta, escorcollant la semiobscuritat i el xiuxiueig espantós del silenci total que m'envoltava... Ara tot tornava a ésser com abans i tal com ho hauria deixat Sally Klee —màquina d'escriure, plomes, paper assecant i un sol narcís marcint-se— i, tanmateix, jo sabia el que sabia i no comprenia res en absolut. Simplement, jo era indigne. No volia encendre el llum i illuminar els records dels dies més feliços de la meua vida. Per tant, he anat a les palpentes a través de la tenebra pròpia dels dormitoris fins que, amarat d'autocompadiment, he anat localitzant tots els meus efectes: el raspall del pèl, la lima d'ungles, el mirall d'acer inoxidable i els escuradents. La meua resolució d'abandonar la cambra sense girar-me ni tan sols una vegada m'ha abandonat en arribar a la porta. M'he tombat i hi he mirat forçant la vista, però no he pogut veure res. He tancat suaument la porta al meu darrera i, en el mateix moment en què posava la mà al primer esglaó de l'estreta escala de les golfes, he sentit la clau de Sally Klee furgant per obrir el pany de la porta principal.

Em desperto de la becaina envoltat de silenci. Potser el silenci mateix, la sobtada interrupció del so de la màquina d'escriure de Sally Klee, és el que m'ha despertat. Del dit encara em penja, buida, la tassa de cafè, un residu viscos de menjar de llauna em cobreix la llengua, mentre que un rajolí de baves de la meua boca adormida ha deixat una taca en el disseny estampat de la gandula. Al cap i a la fi, dormir no soluciona pas res. Em llevo gratant i trobo a faltar els meus escuradents (espines de peix dins una bossa de gamusa), però ara els tinc a dalt de tot de la casa i, per anar-los a buscar, hauria de passar per davant la porta oberta de Sally Klee. ¿I per què no hauria de passar per davant de la seva porta oberta? ¿Per què no puc ésser vist i tingut en compte? Que sóc invisible? ¿És que no em mereixo, pel meu retir callat i humil a una altra cambra, un simple agraïment, el breu intercanvi d'un gest, i sospirs i somriures entre dos que han conegut junts el sofriment i la pèrdua? Em trobo a mi mateix dret davant el rellotge del vestíbul, contemplant-ne la busca que frega el pic de les deu. El cert és que no passo per davant la seva porta perquè em fereix que no em facin cas, perquè sí que sóc invisible i no compto per a res. Perquè jo em moro de ganes de passar per davant de la seva porta. Els ulls se me'n van cap a la porta principal i s'hi queden fixats. Marxar, sí, recuperar la meua independència i la dignitat, emprendre el cinturó de ronda, amb els meus efectes personals estrets al pit, amb els estels infinits senyorejant-me i el cant del rossinyol dringant-me a les orelles. Sally Klee allunyant-se cada cop més darrera meu, ella, que no em fa cas, no, ni jo tampoc a ella, marxant a gambades, lliure de preocupacions, cap a l'alba ataronjada, i enllà vers l'endemà i un altre cop vers la nit següent, travessant rius i penetrant boscos, a cercar i a trobar un nou amor, una nova destinació, una nova funció, una nova vida. Una nova vida. Les paraules mateixes són com un llast als meus llavis, perquè, quina nova vida podria ésser més lloada que la vella, quina nova funció podria rivalitzar amb la d'ésser l'ex-amant de Sally Klee? Cap futur no podrà igualar el meu passat. Em giro cap a l'escala i quasi immediatament començo a demanar-me si jo no em podria autoconvèncer amb d'altres explicacions de la situació. Aquesta tarda, aclaparat per les meves pròpies limitacions, he fet el millor que es podia fer, pel bé de tots dos. Sally Klee, en tornar a casa després d'un dia atrafegat, deu haver entrat a la seva cambra i se la deu haver trobat desposseïda d'uns quants objectes que li eren familiars, i aleshores deu haver sentit que la seva

única font de consol l'havia abandonada sense dir un mot. Sense dir un mot! Les meves mans i peus són al quart graó. Segur que és ella, no pas jo, qui està ferida. ¿I què són les explicacions, sinó coses invisibles i silencioses dins el nostre cap? He carregat amb més mal del que em pertocava, i ella calla perquè està emmuriada. És ella qui es deleix per ésser estimada, acariciada, per sentir el panteix d'un cos damunt seu. I és clar que sí! ¿Com és que no ho he entès durant el nostre àpat silenciós? Em necessita *a mi*. Arribo en aquesta conclusió igual com un alpinista en un cim no petjat i davant la porta de Sally Klee un xic sense alè, menys a causa de l'esforç que del triomf.

Aureolada per la claror del llum del seu escriptori, ella seu donant-me l'esquena, recolzada a la taula, amb la barbeta descansant-li als palmells. El full de paper a la màquina d'escriure és atapeït de paraules. Encara l'ha de treure i col·locar-lo a la carpeta d'anelles de color blau. Plantat aquí, darrera mateix de Sally Klee, em colpeix la memòria vívida de la meua primera infantesa. Miro fixament la meua mare aclofada, donant-me l'esquena, i llavors, per primera vegada a la meua vida, veig enllà de les seves espatlles, a través de la boirina pàl·lida, figures espectrals darrera la placa de vidre assenyalant i movent la boca en silenci. M'endinso sense fer soroll en l'habitació i m'aclofo un parell de metres darrera la cadira de Sally Klee. Ara que sóc aquí, sembla impossible que ella es pugui girar mai de la seva cadira i adonar-se de la meua presència.

IAN MCEWAN

traducció d'A. Ibarz i J. Martí